

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Vera Concilii Tridentini Historia

Contra falsam Petri Suauis Polani narrationem

Pallavicino, Sforza

Antverpiae, 1670

Capvt VII. Disputatio in Congressu decimaoctauâ & vigesimasecundâ
Ianuarij, An à dogmatum, an ab emendationis tractatione inchoandum.
Quid ibi statutum; & super ea re Pontificis sensa.

urn:nbn:de:hbz:466:1-11642

congruere conuentui Patribus infrequenti, & ab Oratoribus inopi, ne Lutheranorum obtreactionibus exponeretur, vetus prouerbum exprobraturis, Pusillorum esse, sese in pedes erigere. Et ipse Asturientis Antistes eam sententiam longâ oratione confirmauit. Sed nihil ad eò aduersantium animos sedauit, quàm Hieronymi Seripandi, Augustinianæ familiæ summi Præsidis, animaduersio.

Cùm ille intelligeret, difficultatem in componendo opinionum certamine esse ipsam hominis repugnantiam in concedenda aduersario ingenij victoria, differuit: Haud tunc agi, an esset perpetuo excludenda illa inscriptio, sed an seponenda ad commodiora tempora, ad florentiorem Concilij statum, & ad sanctiones ad eò præcellas, vt earum frontem illius epigraphæ maiestas deceret. Ita obiectâ dilationis vocabulo cessionis veritate, illi Episcopi à certamine se honestè subduxere. Voluerunt tamen, vt antecedenti Decreto voces alibi narratæ adderentur, *Synodi Oecumenicæ & Vniuersalis*, quippe illi tributæ à Pontifice in conuocationis Diplomate. Atque ex hac vocum accessione facta Decreto iam edito contigit, vt impressa ipsius exemplaria alia iis epithetis clarescant, alia careant. Vnus Fesulanus ad eò illius fulgore tituli illectus erat, vt in altero generali cœtu, cùm de Symbolo Fidei Decretum conformandum esset, contestatus sit, se religionem teneri, ne vniquam Decretum approbaret eo debito ornamento denudatum, negaueritque rem, vti Polus postulabat, remittere sententiæ, in quam plerique Patrum iterum irent. De quo à primo Præside obiurgatus: sed grauissima obiurgatio ipsi fuit suamet pertinacia, ab omnibus destituta, hominis contentione defessis, planeque indignantibus, vnius collegæ dissentiu contemni commune iudicium eorum, qui vt legitimi Iudices vniuersi Christiani generis confidebant.

CAPVT VII.

Disputatio in Congressu decimoctauâ & vigesima secundâ Ianuarij, An à dogmatum, an ab emendationis tractatione inchoandum. Quid ibi statutum, & super ea re Pontificis sensa.

Hæc de qua dictum est, habita in confesso Idibus Ianuarij, quasi velitatio fuit præ grauiori conflictu in * subsecutis congressibus. Vnus ex nodis difficillimis in elaborata diu Concilij textura semper fuit, vt sæpius obseruatum est, An inchoandum, imò an persistendum dogmatibus decidendis; an emen-

* 18. & 22.
Ianu. 1546.

emendationis leges prius faciendæ. Hoc postremum expebatur à Cæsare, quippe identidem à Germania, & ab ipsis hæreticis postulatum: at si à Decretis Fidei inciperetur, eos damnationibus exulcerari, non cupitis sanctionibus mitigari putabat. Verum Pontificij, quod iam sæpius insinuauimus, contraria semper & sentierant & prædicauerant.

Haud ipsis deerant validissimæ duplicis generis rationes. Alia ad populi captum, cuius præuisum iudicium plurimi faciendum in deliberationibus Romani Pontificis, qui reuerentiam Patris communis sustinere, & vicem Redemptoris gerere debet: Populus vero, utpote crassioris intelligentiæ, facilius capitur argumentis non tam ex imo solidoque, quam ex extimo spectabilique petitis. Alia rationes minùs quidem erant ad speciem apertæ, sed quasi tenuia aris fila, & tenaces & idoneæ ad subtiliora ingenia constringenda. Primi generis erant: Hanc prioribus Conciliis obseruatam consuetudinem: Primum locum argumentis dignioribus deberi, qualis est Fides collata cum moralibus Virtutibus, ad quas spectat mortuum emendatio: Fidem salutis fundamentum esse, & à fundamento, non à recto ædificium inchoandum. Secundæ classis erant: Dum ab hostibus vrbs obsideretur, hostes prius profigandos, quam ciues corripandos, ne eadem ipsa brachia verberarentur, quorum neruis est dimicandum: Præterea, valde stultum videri, qui partes actoris agit, se reum spontè constituere, ac relictis interim perdelictibus, eorum tamquam Iudicum censuræ se submittere: Quodnam publicæ incolumitatis studium suadere, vt morbis leuioribus curandis intenti, sinant grassari pestem cum immedicabili populorum pernicie?

Accedebat, hanc ad eò efflagitatam emendationem tendere potissimum in Ritus ac Romanæ Curie Tribunalia: nec prudentis esse consilij, à Principe Regiam suam subditi correctioni subditorum. Cunctorum quidem sententiam explorandam; paucorum consilium petendum: ceterum illius esse, familiæ suæ leges ferre, ne gens sibi subiecta illius gesta accusare consuescat, quem venerari debet, ac longè minùs eum dirigere, à quo est regenda. Esse homines plerumque acerbos chirurgos in alienis membris; parum ab his intelligi, minùsque ipsis dolere vulneris acerbiter. Episcopos, alios rerum imperitiâ, alios imprudenti Religionis studio, alios etiam priuatæ rei commodo, desiderio gratificandi Principi, in cuius ditione nati sunt, irâ atque inuidiâ in supremum Principem, meditari seuerissimas Aulae Romanæ leges, quæ non tam corruptelas

purgarent, quàm imminuerent eiusdem potentiam, maiestatem, ad eum confluentium frequentiam, & quidquid habet præstantissimi succi, quo quasi vitis mystica in Christianarum Ecclesiarum palmis vim & vnitatem sustentat ac fouet. Quid porro agendum Pontifici, vbi ea Tridenti statuerentur? Num ignaue cedendum, ac plus detrimenti inferendum Petri Solio, per Concilium à se aduersus hæresim coactum, quàm ipsamet hæresis intulisset? An repugnandum, abrogandaque fides illi conuentui, cuius in hæresim arma, non nisi publica veneratio futura erant? Numne Ducum suo exercitu decertandum, vbi cum hoste congregandum erat? turbæque Basileenses iterum excitandæ, eò certe in præsentia periculosiores, quò materia promptior erat ad incendium concipiendum huiusmodi fauillarum iniectu?

3 Neque hæc discrimen hæsurum. Etenim, quemadmodum Clemens prudenter animaduertat, veritos forsitan Episcopos, ne Decreta de Romana Curia in irritum caderent, tentaturos prius iudiciariam potestatem sibi stabilire, Basileensem planè cœtum imitantes, conaturosque statuere Concilij supra Pontificem excellentiam: quibus haud liceret Pontifici consentire, dignitate & conscientia reluctantes; quippe doctrinis perquam perniciosis, quæ non modo Pontificalem Sedem deiicerent, sed vniuersum Hierarchiæ ordinem peruerterent, ac sub specioso libertatis colore, pacifici Regis Ecclesiam in perennis discordiæ campum conuerterent; dum Antistites, quibus nec à Capite plenè satisfieret, & in ipsum iurisdictio arrogaretur, vbi loco simul coirent, ita pariter in dies singulos animis inter se coalescerent, vt Capiti vellent superesse potestate, sed ab eodem seiuncti voluntate, & à suis Diœcesibus loco & curâ: nec ab incundis hisce frequentibus noxiisque congressibus arceantur, vt vsuuenit subditis profani Principis, seu metu seu robore dominantis. Adeoque perpetuum futurum dissidium inter Christi Vicarium & Episcopos: quin etiam inter sese; vti fert ingenium magnorum cœtum, inter homines indole, natione, & vtilitate discrepantes, nec à supremo Principe coëreitos: ac per eum æstum Comitiorum, quem Latini in prouerbij metaphoram transtulere, exprimendæ congregatæ multitudinis gratiâ, irrequieti Ecclesiam agitent, molientes in ea perpetuam legum nouitatem, quæ à cunctis antiquitatem ac venerationem, hoc est, geminos cardines conuelleret. Ad tam grauiâ arcenda pericula, par esse, vt primo loco Synodus in doctrinis examinandis distineretur; interim verò ab ipso Pontifice pro dignitate ac prudentia leges esse sancendas

1546. Aula Romanæ opportunas; quæ dum seueriores à Concilio libi pertimesceret, facile inclinaretur ad excipiendas à Pontifice, non per obsequium modò, sed per grati animi sensum, mitiores: quæ pariter salubriores euaderent, cum verum sit Aristotelis essatum. Quasdam Respublicas instar quorundam corporum, si noxiis cutis humoribus expurgentur, non sanari, sed confici.

Hæ rationes Pontificem impulerant ad mandata, quæ memorauimus, vt opus à Fidei articulis exordium sumeret. Legati vero sentiebant, Patrum sententiam ac voluntatem ab eo vel maxime abhorre: aliorum quidem, quòd existimarent, librum, qui præ ceteris hereticos conuinceret, illum esse, in quo Christi lex legeretur, operum characteribus scripta in ipsis Catholicæ religionis cultibus: aliorum verò, quòd adhærent Germanorum Religionis studentium votis, quibus Ecclesiæ bonum promouendum putabant, cum in curationibus potissima habenda sit ratio partis agrotantis: ac ferè omnium, quòd optarent suis Infulis aliquod potestatis incrementum, quam à Romanis Tribunalibus ac priuilegiarum raram corrosamque querebantur. Id in causa erat, cur Legati sperare amplius non auderent, absque dissidio Patres adduci posse, vt vtrumque simul argumentum tractaretur. Quare consultus Pagninus, an ipsis iure liceret Patribus aduersari, vbi hi vtriusque argumenti coniunctionem exposcerent, negauit; quæ omnia beneficio ab ipsis communicata sunt. Sed cum dies aliquot fuisset data responsio, stultissimam huius moræ causam Suauis profert; narratur, Pontificem bello in Protestantes intentum, *parum de Concilio laborasse*: perinde quasi ab vltimo Decembris die, quo amplissima Legatis mandata miserat, ab ipso Suauis memorata, vsque ad Idus Ianuarias, quo die oportuit huiusce responsionis literas fuisse obfirmatas (quippe quæ ad Legatos peruenire ante confessum vigesima secunda eiusdem mensis) ingens aliquid contigisset, quo rerum conditionibus perturbatis, Pontificis animus verti potuerat: quasi idem, tamen parum in Concilio spei fundasset, fuisse pallidus, vt ex præmissione horum mandatorum, illius imita aliquid detrimenti caperent: quasi earum dubitationum plena solutio paulò post non peruenisset, die 22. Ianuarij signata: ac denique, quod opus sit, altiores causas peruestigare, cur epistolæ de rebus plurimum, et quæ arduis Tridenti conscriptæ, quæ Romæ in peculiari Purpuratorum confessu erant expendendæ, non nisi post tres hebdomadas responsum fuerit. Qui ita scribens etiam ita sentiret, ne prima quidem Aula Principum elementa delibasset. Præterquam quod

6. Ianuar.
ann. 1546.

nus ea de re sollicitus Pontifex erat: cum enim paulò antè certa super his iussa præscripsisset Legatis, numquam in suspensionem venit, uti postea patuit, eos aduersus quam iubebantur consensuros; non expectatâ reuocatione mandati. At plerumque contingit consilia turbari, quia euenit quod minimè verisimile credebatur. Atque ita planè tunc necesse fuit Legatis, in primo generali congressu eam quaestionem publicè trutinæ subducere, quippe in Sessione proxima decernendam, & reipsâ postmodum exercendam.

5 Cardinalis Tridentinus, qui Germaniæ suæ utilitati prospiciebat, fuse disseruit, à disciplinæ restitutione inchoandum. Contra verò Giennensis verba fecit (ex quo liquet hallucinari Suauem, dum primam sententiam generatim Cæsarianis tribuit) & Aqueus Archiepiscopus; quippe ambo studiosi, ne in patrias ipsorum terras hæreticum labes irreperet, adeoque solliciti, ut hæc communi Ecclesiæ decreto confestim profligarentur: sed in morum legibus sancendis procastinationem amabant, quò interim frequentia suorum augetur, qui decreta promouerent, ipsorum nationibus accommodas. Cum iis pariter Bituntinus consensit. Sed Thomas Camppeggius, Feltrienis Episcopus, vir ibi magnæ in Concilio auctoritatis, & quem ob experientiam, prudentiam ac doctrinam plerique secuti, Fidei morumque negotium simul agitandum putauit.

Alia quoque, sed minus digna memoratu proposita sunt; ac diutius protractâ disputatione, alius deliberationi statutus conuentus, interim de rerum statu ^b Farnesio per Legatos admonito.

6 In postera congregatione, intra quadriduum habita, exposuit Montanus: Videri sibi, in superiori congressu perpendisse Patres ad coniungendam dogmatum emendationis que tractationem; proinde eos rogare, an illi sententiæ adhærerent, quò ipsius decretum in prima Sessione conficeretur. Tridentinus, quâ ut prolatam à se sententiam tueretur, quâ inflammatus ad eam propugnandam validissimis laudum follibus Caputaquensis & Clodienis Antistitum, disputationem singulari à se studio elaboratam legit, quâ omni conatu confirmare nitebatur hoc argumentum: Reconciliandis nimirum hæreticis, Ecclesiasticorum emendationem esse vnicè opportunam. Suauis, qui Acta non legit, sed solum aliquot Legatorum literas ad Farnesium scriptas, ignorat, quisnam is esset, qui memoratam disertationem protulerit; in iis enim literis omisso nomine, solum nuncupatur *Magnus & opulentus Antistes*.

7 Descriptionis eloquentia, & differentis auctoritas, quæ supra quodcumque rationis pondus ad permouendam multitudinem vires habent,

Aaaa 2 bent,

1546.

a Vide aliqua Seripandi monumenta.

b Literæ Legatorum ad Farnesium, 19. Ianuar. 1546.

c Totum habetur in aliis Literis 21. Ianuar. Congregationis die Legatorum ad Farnesium Cardin.

1546.
* Literæ Legatorum ad F. rochiam, 21. Ianuar. 1546.

bent, partem maiorem Patrum ad se pertraxerant. Quare primo Legatus (non verò Ceruinus, sicut narrat Suauis) inpectis animi sentis in singulorum fronte, priusquam eadem audiret ex ore, exquirat prudentia consilium improuisè cepit, non minus opportunum causa, quam sibi decorum; atque, Se Deo gratias agere, qui afflaret Tridentino eam mentem, viro Ecclesiastico dignam, et Christianæ gentis emendationem à semetipsis inchoandam putare se paratum offerre, vti qui gradu præibat, exemplo præiret, se Iconensi Tiara abdicaturum, splendorem suppellectilis depositurum, aulæ frequentiam diminuturum; eadem posse à reliquis præitari, ita paucos intra dies morum emendationem elucem in Patribus vniuersis, Christianorum Nationibus incitamento futuram: ac non idcirco declarationem Fidei differendam, nec permittere, ut plurimi tenebris obvoluti absque luce Concilij, cuius erat eorum mentes illustrare, exitio proximi periclitarentur: Christiani generis emendationem negotium esse magni moliminis, ac temporum diuturni; non indigere morum correctione solam Aulam Romanam, aduersus quam altius exclamabatur; non quòd pluribus scateret vitis, sed quòd acrius obseruatis: abusus per omnes hominum ordines serpere; vestem omnem egere scopulâ, omnem campum rastro; par non esse, vsque ad exitum operis tam prolixo, sedis incertos protrahi de vera diuini Magistri doctrina; multosque deseri inter Coeyti glareas, sicut Scripturæ loquuntur, mersos, quos per Iordanis aquas intrare censebant.

Hæc Legati dicta, quasi per incantamentum, omnium vultus animosque mirauit. Inualuerat ad eam vsque diem persuasio, ab hominibus Romanæ Aulæ addictis nihil æquè formidari, ac legum quibus ipsi reformarentur: *Fidem & Dogmata*, speciosa quædam esse vocabula, & tuum simulati studij religionis tuendæ. Sed vbi Patres experti sunt in Legatis tam promptos animos ad emendationem ipsam complectendam, stupore simul ac plausu rem exceperè: solum Tridentinum pudor incescit, eum se cerneret ex omnium ductore, ac penè iam ante pugnam triumphante, qualis ingressus fuerat repente desitutum, ac peditem, & ex omnium accurato censore ad censuram obliquè vocatum, tamquam emendationis indigum, ob Ecclesiasticorum prouentuum opulentiam, ac domesticæ cultus magnificentiam, Animo itaque conturbato subdidit: Sua dicta sinistram in partem esse detorta: suæ non fuisse mentis quemquam perstringere; se satis nosse, binos quandoque Episcopatus ab vno melius administrari, quam solum vnum ab alio: se ve-

Historiæ
Concilij
Tridentini
Lib. 6. Cap. 7.
1546.
* Literæ Legatorum ad
F. rochiam, 21. Ianuar.
1546.

10 Brixienſis abdicationem offerre, vbi Concilio ita videretur. 1546.

9 Ceruinus collegæ ſenſis inhærens, adiecit, Rem agi à Patribus in conſpectu Iudicis, cui nequit imponi: ſi ſuâ quiſque vtilitate poſt-habita, quæ Dei ſunt quæreret, id ſanè totius humani generis reue- rentiam iſtis comparaturum: ad eam mercem coëmendam, verba eſſe ſtipulam, aurum facta. Oſtendit deinde neceſſitatem haud omit- tendi definitiones Fidei, exemplo antecedentium Synodorum, eâ pariter tempeſtate, quâ mundus corruptelis minimè mundus. Ad eandem ſententiam accedebant Polus & Pacecus Cardinales, qui adiecit, morum reparationem haud coarctandam ad certam homi- num claſſem, ſed omnibus vniuerſè præſcribendam. Quod etiam Generalis Seruorum Præfectus confirmavit, prolatis hæreticorum teſtimoniis, adſcribentium corruptos Eccleſiaſticorum mores Re- ligionis falſitati; cum vitium neceſſe ſit impietatis eſſe pediſſe- quum: vnde niſi prius Religionis veritas ſtatuſſet, qualiſcum- que acceſſiſſet diſciplinæ reſtitutio, numquam illos tanquam ho- neſtam comprobaturus eorum vitam, quorum Fidem vti ſacrile- gam damnarent. Adeò igitur inualuit ſententia, inueſtigationem Fidei, diſciplinæ ſanctionibus non eſſe poſthabendam, vt quidam dixerint; Vbi alterutra retardanda eſſet, quò locus alteri tractan- dæ daretur, ſatius eſſe, à ſola Fide exordium ſumere.

10 Verùm potiſſima ratio, quæ quali neceſſarium perſuaſit vtram- que coniunctim proſequi, illa fuit, quòd in Decreto ſuperioris Con- uentus Wormatienſis dicebatur: Vbi ſcilicet coactis Comitibus, quæ in proximum Ratiſponæ indicta fuerant, ſpes non affulgeret opportuni remedij in Concilio, pro vtriuſque rei indigentia, vt pet Conuentum Caſareum illi conſuleretur. Quare neutrum præter- mitti licebat citra periculum, ne profani homines id negotij in ſe ſuſciperent cum Eccleſiæ ignominia & clade, atque hæreticorum triumpho. Alia leuioris momenti in eo Cœtu decreta ſunt: ſed an- tequam ea referam, euentum huius controuerſiæ abſoluendum pu- to; cum hiftoriæ ſit, rerum potiùs ſeriem, quàm temporum pro- ſequi.

11 Præſides, dum rem geſtam Farnefio per literas exponunt, hanc modò conflictus diem appellarunt, modò Sedi Apoſtolicæ glorio- ſiſſimam. Significarunt etiam, fuiſſe priùs adhibita præferuida offi- cia, quibus augetur numerus fauentium emendationi priori loco agitandæ. Quare ſi verum fuit, à Legatis è contrario partem alte- ram promotam, id iuſtæ deſenſionis cauſà factum eſt; præterquam quòd meliori cauſà patrocinaſſent. Oppoſitam ſententiam ſe-

1546. cutos non modò ingens mœror incessit; sed, uti assolet in commo-
ni iactura, ingens inter se dissensio, contra singulos singulis expo-
brantibus infelicem rei exitum; Tridentinus verò angebatur, quòd
ab aliis imprudenter animatus, ab aliis inconstanter desertus esse.
Sed non minor victores quàm victos animi ægritudo peruasit, dum
commendationis loco, obiurgationem à Pontifice reportarunt.

* Literę Far-
nesij Car-
din. & Mas-
sei ad Lega-
tos, & ad
Cerinum,
21. 26. &
27. Ianuar.
1546.

Maturè planè delatum Romà responsum iis quæ Legati signifi-
ficarant, priusquam ad exitum peruentum esset; ac per illud, nullo
habito rationum appositarum respectu, iubebantur à prioribus man-
datis nihil recedere: fieri non posse, uti duo tam grauius argumeta
simul procederent: & ubi aditus fuerit angustior, digniori præven-
dum, cui ad dexteram locus debetur, cuiusmodi Fides est præ vir-
tutibus quæ mores regunt: talem deprehendi in superioribus Con-
ciliis consuetudinem. Atque ut ad nouitatem proni erant hæretici,
non minùs proinde religiosam antiquitatis obseruantiam conueni-
re Catholicis: eò certe id esse decentius in eo negotio, quò maiore
instabat metus ex turbidis quorundam ingeniis, quorum obseruan-
da sensa, & detegenda consilia per vnã & alteram Sessionem, quæ
in agitandis dogmatibus turè & commodè impenderentur. Quin-
obrem Præsides perperam vnæ arbitrio commississe, quod ex ses-
sione Pontificis exequi debuissent. Aucta deinde reprehensio, ubi
de re tota Pontifex certior factus. Vnde per æstum iracundiæ ma-
gis intentus ministris castigandis, quàm rerum conditionibus
considerandis, iniunxit Legatis, ut ad sua priora mandata per-
ficienda regrederentur, tamen Patrum decretum obstaret. Verum
deinde acie minùs obumbratâ animaduertens, id neque fieri posse,
neque, si posset, expedire, iisdem significauit, cum ipsis non esse
ampliùs integrum sequi absolutè optimum, quod optimum reli-
quum erat rerum statui solerter curarent.

Ad priora Pontificis mandata Præsides vehementer conturbati
non solum quòd intelligerent, se tamquam reos haberi ob ea ge-
sta, ex quibus benè gestæ Reipublicæ laudem sperabant; sed quòd
iuberentur dicta retractare, facta peruertere, existimationis iactu-
ram facere, & quod fieri non poterat, planè conari. Accedebat in-
dignitas ac vituperatio, in quas rescuerant incidisse se apud Aulam Ro-
manam; quæ, ut omnium mos est, suum Principem vbique om-
nipotentem facillè rata, æquè immoderatè timet, audetque; ipso-
rum imprudentiæ & imbecillitati ducebat, huic flumini cuiusmodi
cursum atque impetum ab illis fuisse permissum, qui pro sperata in
Ecclesiæ campis irrigatione salutari, inundationem minaretur,
perer-

perennemque sollicitudinem incuteret ad aggeres extruendos quibus contineretur. Pontifex verò postea de reliquo Legatis indul-
 sit, visusque est probari sibi rationes allatas, plurimum scilicet tri-
 buendum huiusmodi virorum auctoritati, operi insistentium; & in
 quocumqueuentu offensionem perturbationemque vitandam, ex
 retardatione orituram: sed iisdem seuerè interdixit, ne sinerent
 Synodum, in iis quæ ad reformandam Romanam Curiam pertine-
 rent, quidquam agitare; cum eam per seipsum breuì compositu-
 rum affirmaret. Quamquam pedetentim postea Pontifices, dimi-
 nuta ipsorum dissidentia, aucta que intelligentia, quantum id Ec-
 clesie bono conferret, Concilio permiserunt, vt eas etiam quas sibi
 reseruarant leges statueret, quæ proinde maiori Orbis Christiani
 reuerentia ac voluntate susceptæ sunt, partim eiusdem Pauli ætate,
 partim illius Successorum, qui Concilium instaurarunt, & ab-
 soluerunt.

14 Nec Legati primâ Pontificis obiurgatione percussî destitère
 causam suam strenuè tueri. Causati sunt, si Patribus solenniter edi-
 xissent firmam Pontificis voluntatem, vt solius Fidei negotium age-
 retur, exposituros se fuisse Pontificiam auctoritatem dedecori con-
 tumacie: etenim ab iis, quibus per priuata colloquia rem ipsi si-
 gnificauerant, fuisse mentem suam patefactam, nolle se in ea re
 deludi, quemadmodum in Concilio Pisano ab Alexandro V. & in
 Constantiensi à Martino Quinto Patres delusi; Qui Pontifices, aie-
 bant illi, Fidei dogmatibus confectis Synodum occluserunt, mo-
 rum emendatione neglectâ. Buccinari cum suis asseclis à Bucero,
 In Concilio ipsorum doctrinas proscriptum, non item proscriben-
 tium, & Christianæ gentis vitia correptum iri. Esse insculptam ho-
 minum mentibus, atque etiam Antistitum, opinionem, moras om-
 nes Concilij celebrationi interiectas, fuisse machinas constructas
 à Pontificibus, correctionis terrore agitatis. Cum igitur neque pro-
 crastinari liceret illius articuli propositionem, per quem aditus da-
 batur ad reliquos, neque sperari melioris conditionis decretum;
 quanto conuenientiùs fuisse Pontificiorum Legatorum dignitati,
 eosdem apparere auctores potius quàm oppugnatores decreti, quod
 inuitabile prænoscebatur? Quàm decorum, quàm conducibile
 futurum, palàm omnibus se tecisse, non quæri à Pontifice Fidei
 munimentum, quasi ad arcendos Patres ne disciplinam pertinge-
 rent; sed ab eodem curari, vt res Christiana in vtraque parte col-
 lapsa restitueretur? Sibi positum ob oculos à Pighino, cum indi-
 ca fuisset Synodus per Pontificium diploma, vt ipsa vtramque rem
 ageret,

1546.
 • Literæ
 Farnesij ad
 Legatos,
 14. Februar.

1546.

ageret, ac tam incerta videretur diuturna Christianorum quies, nihil suppetere prætextum, quem liceret opponi efflagitantibus breuitatis gratiâ vtriusque argumenti tractationem: tum verò fidenter futuros animo Legatos ad resistendum Cæsari, vbi tentaret emendationem sacri Ordinis Cæsareis Comitibus committere, sublatam negligentia titulo ex parte legitimi Legislatoris, vel vbi decisioni dogmatum obstare vellet, ademptâ illi ansâ cauandâ, eam impedimento esse, ne maiori indigentia consulereetur.

Ex eo præterea, quòd illi tam alacriter in eam sententiam deuenissent, è multorum animis disiectas umbras, qui non rectè de Pontifice sentientes, constanter contendebant, omnem initio impendendam esse operam solis morum legibus sancientis, vt quod periculosius in tuto foret: adeoque Legatos, si omnino repugnarent, non utique eas leges exclusuros, sed ipsis fautores; nec se adigi ob susceptum consilium, ad ea in præsentia tractanda, quæ Pontifici suspecta erant futura. Aliud esse, argumentum emendationis vniuersè non retardare; aliud, de his potius quàm de illis agere; & ab hisce potius quàm ab aliis exordiri: posse initium duci à portionis partis refectione, quæ Domus Dei est; nimirum Tempa, si eorum cultui consulatur: inde gradum fieri ad Antistitem domos, ac Regularium, ac denique vniuersi Ordinis Ecclesiastici: posse quoque in qualibet Sessione eas disciplinae leges Fideique dogmata commungi, quæ sibi mutuò responderent. Atque hoc posito, cum designaretur inter prima dogmata discutiendum, quod spectat ad originale peccatum, ac Iustificationem; emendationis capita, quæ cum articulis hisce consonant, nihil ad Aulam Pontificiam, ac Romana Tribunalia pertinere, commodumque Pontifici spatium dari, ad eas prius leges, quæ sibi visæ fuissent, suæ Curia præscribendas: in iis verò, quæ ad ipsum Pontificem, eiusque actiones spectarent, Legatos minimè permissuros, vt Synodus vltra procederet, quàm ad monita atque consilia: tribuendum aliquid eorum iudicio, quò no. ab auribus, sed ab oculis reguntur: tres simul Legatos in eandem sententiam conspirasse: conuenisse pariter Pighinum, certumque sibi esse, Farnesium ipsum, si aduisset, vna secum consensurum.

* Literæ Legatorum ad Farnesium, 1. Februar. 1546.

Verumtamen * quòd Pontificis voluntati submissius obsequeretur, apud se statuisse, decretum copulanda gemina tractationis in alteram Sessionem differre, vel eandem Sessionem protrahere; causantes apud Patres, velle se prius responsum Pontificis præstolari. Et quamuis postea per nouas Farnesij Cardinalis linc-

ras recreati cognouissent, non esse mentem Pontificis vt sententiam cum existimationis iactura reuocarent, perstitere tamen in curanda decreti prolatione, quò interim comprobatio formæ sibi à Pontifice præscriberetur; polliciti Patribus, nihil de re immutatum iri, & perinde ac si vulgatum fuisset, decretum vim habiturum. Quo non nisi sex repugnantibus obtento, Romam scripserunt, iam inde constare, quantum auctoritatis ac fidei fuissent generatim adepti, postquam se à reformanda disciplina minimè abhorrentes professi fuerant. Inter sex aduersatos, vehementiores visus Asturiensis atque Pacensis Antistites: hic eò impotentia actus, vt exclamarit, Patres à Legatis decipi. Quod quanto mitius à Montano correctum, tantò fortius Tridentinum ac Pacecum impulit, vt iniuriam Præsulum grauiore castigatione increparent. Huiusce denique rei euentus ostendit, non esse optimum administrum, qui magis quod dominus velit, sed qui magis quod domino proficit, exequitur.

17 Statim ac innotuit Cæsari Tridentinum Decretum, ad Pacecum scripsit, ac Dandino coram affirmavit, Satius esse lentè procedere, nec per anathemata in furorem agere Protestantes. Ad eoque Cæsar, ex accusatore, qualis diutius fuerat, adactus est ad agendum precatorem alienæ cunctationis. At contra, si ab initio de sola Fide agi decretum fuisset, altiori obstrepuisset voce, & acriora protulisset animi sensa, indecora Pontifici, præpedita per suos clientes operis effectione, eo nomine, quò nationis Christianæ vulnera primo loco indigerent medicinâ morum in Ordine Ecclesiastico. Quo exemplo docemur, cum vis omnipotens nulli hominum, quantumuis præcellentium, insit, summi esse detrimenti consilium, summum emolumentum peruicaciter velle.

C A P V T VIII.

Literæ in eodem Cætu Pontifici ac Principibus destinatae; sed postea prætermissa, & cur. Trium peculiarium confessuum statuta diuisio. Consensio de recitando Fidei Symbolo in prima Sessione.

IN eadem congregatione decretum, vt Concilium Pontifici gratias ageret, ob collatam ad ipsum promouendum operam, eundemque rogaret, vt sibi patrocinari pergeret, præsertim confirmatâ inter Christianos concordia, prius titubante.

Pars I.

B b b b

Vti

1546.

20. Ianu.

& accepta

2. Febr. de

quibus men-

tionem fa-

ciunt in re-

sponsis

4. Febr.

b Narratur

in Literis Le-

gatorum ad

Farnefium,

4 Februar.

& fufius in

Actis Mal-

fazelli.

c Literæ

Dandini ad

Legatos

Tractati,

4. Februar.

1546.